

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravišтво v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 3.

V Trstu, dne 20. januarja 1923.

Leto IV.

VAŽNA DIDAKTIČNA NALOGA NAŠE ŠOLE

Vsi se še živo spominjamo, kakšen duh po presnavljanju in dviganju naše šole je prešinil učiteljstvo te pokrajine takoj, ko se je obljubila od poklicane strani najtemeljitejša reforma vsega našega šolstva. Zdelo se je, da je ta preuredba najsrčnejša zadeva naših novih oblastnikov, ker se ni dovolil učiteljstvu niti najpotrebnejši čas za potrebno proučenje tega važnega vprašanja. Porazdelili so se referati na najkrajši rok, sklicale se uradne konference po okrajih, ki so morale na povelje v nekaterih tednih predložiti svoje sklepe o preosnovi našega šolstva. Vsi ugovori učiteljske organizacije, s katerimi je učiteljstvo odklanjalo vsako odgovornost za slično »reformiranje«, so bili zaman. Vprašanje je bilo nujno in sicer tako nujno, da ni bilo časa za temeljito preučevanje. Zdelo se je, da je sla po zatiranju vsega starega, avstrijskega, slabega, udarila s slepoto apostole nove, boljše šole.

In uspeh vsega tega pehanja iz polpretekle dobe? Čutimo ga učitelji in čuti ga šola na lastni koži. Namesto naprej se »reformira« neustrašeno nazaj. »Rakova pot« je geslo oblastnikov, in kakor vsi strateški umiki, je tudi ta pokrit z neštevilnimi žrtvami in trpljenjem. Šolstvo Julijske. Krajine napreduje v »nasprotni smeri«. Vsako najmanjšo avtonomno uredbo, sleherni zasebno vzpodbudo je prerasel birokratični plevel. Zmeda je stopila na mesto redu, sredstvo je postalo cilj in birokratizem se je ulegel s posebno težo, ki jo zavzema v tej deželi, na naše šolstvo, da mu duši vsak svoboden naraven razvoj. Namen, ki ga ima šola v vsakem ljudstvu, ki si svobodno ureja svojo hišo in s svojimi notranjimi silami gradi bodočnost in sodoloča svojo usodo, je postavljen pri nas na glavo. Vsi oni činitelji, ki bi imeli sodelovati pri urejanju šole, so kratkomalo izločeni in potisnjeni ob stran, in to ne vsled državnih zakonov, s katerimi stoji in pade pravna država, temveč vsled samovolje birokratov, vdinjenih nazadnjaškim smernicam in prešinjanih po mržnji napram vsakemu duševnemu in moralnemu povzdigu širokih ljudskih slojev.

Do malega pomenjajo vse izpremembe, ki so se vrinile v našo šolo kljub svarilom in ugovorom poklicanih činiteljev, kratkomalo bistveno poslabšanje vsega šolstva. Če prištejemo k temu

še vse samovoljnosti, s katerimi se skuša zločiti moralna sila učiteljstva in njegovih organizacij, nam je še-le mogoče zaslutiti vso strahoto strmine, po kateri držimo. Da, to ni več samo rakova pot, ampak rakova pot navzdol! Kar pa daje temu dejstvu še posebno ostrino, je ravno **sistem**, ki je tu na svojem zlonosnem delu. Ne moremo več verjeti v posebnost dobe in razmer, ker vidimo za vsem tem spačeno krinko polno cinizma, ker čutimo **voljo**, ki nas potiska — neodvisno od razmer — po strmini navzdol. Učiteljstvo se lahko kesa, da je z otroško zaupnostjo stavilo resno-mišljeno reformne predloge v svrhu povzdiga šole. Vsi ti predlogi so se vpoštevali v toliko, da so se jih oblastniki izogibali z večjo sigurnostjo in odredjali ravno nasprotno reforme. »Si tacuisses, philosophus mansisses!«

Potrebno je, da se vse to pove v svet: ne za to, ker bi se učiteljstvo tega ne zavedalo, ampak radi iskrenosti odnošajev. Oblasti naj vedo, da učiteljstvo pozna njihovo igro ter jih prosi, da nadaljuje poslej to svojo igro z moško odkritosrčnostjo — že radi gole estetičnosti. Po štirih letih poznanja lahko padejo vse fraze, ki so bile kakor omamno sredstvo, da so nam lažje dajali tri za štiri.

Ugotovimo tu le dejstvo, da prisostvujemo počasnemu, a gotovemu in sistematičnemu propadanju naše šole.

Ugotovimo še, da smo prepričani, da se bo to propadanje tudi nadaljevalo in to po zli volji tistih, ki šolo upravljajo. Končna ugotovitev pa je ta: učiteljstvo ne bo moglo **ustaviti** tega propadanja; kar bo zmoglo največ, je, da se mu upira z vsemi močmi in da tako **zavira** njegovo brzino. Ta ugotovitev je potrebna radi našega ljudstva. To mora poznati meje, v katerih se učiteljstvo lahko giblje, da lahko pravično uredi hvalo in grajo, predvsem pa, da se tudi **samo** zave dolžnosti, ki mu jih nalađa današnja doba.

Iz vsega navedenega je razvidno, da je naloga učiteljstva izredno težka. Vršiti napredno kulturno delo proti izrazito nazadnjaškemu sestavu današnje šolske uprave je naloga, ki zahteva predvsem celega moža v moralnem oziru. Poleg tega si mora biti učitelj na jasnem, kje naj zastavi v prvi vrsti vso svojo energijo, da se mu napor posreči. Problem naše organizacije tiči v tem: osredotočenje energije posameznika okoli glavnega vprašanja izobrazbe našega ljudstva ter posplošenje tega dela v učiteljskih vrstah.

SUGESTIVNA PITANJA.

Svi mi dobro znamo, da smo često puta prisiljeni postavljati našim učenicima takova pitanja, koja će im olakšati odgovor. Ne dobijemo li pozitivan odgovor, mi ćemo pitanje preudeliti, precizirati i približiti se predmetu, a često puta morat ćemo tako daleko ići, da samo pitanje sadržava u sebi i odgovor, pa djaku ne će preostati drugo, van da potvrdi ili samo da kaže: da — ne. Takva pitanja, koja očekuju jedan izvjestan, određen odgovor, nazivamo **sugestivnim pitanjima**. Ona imaju u uzgoju veliku važnost. No nijesu sugestivna pitanja uvijek upravljena na dobro, jer se njima može upitana osoba zavesti u bludnju. Sugestivnim je pitanjima naime svrha, da od nekoga dobijemo baš takav odgovor, kakav upravo želimo. Rezultat njihov (dakle odgovori) orisan je a) osobe koja biva pitana; b) osobe koja pita, i — c) od samoga pitanja.

Jasno je, da su djeca jače podvrgnuta sugestivnim pitanjima od odraslih ljudi, kao što su ona uopće više sugestivna. Dijete još nema vlastitih nazora, nema solidnog iskustva ni znanja, pa se bez promišljanja podaje našoj nametnutoj sugestiji. Isto tako žensko čeljadje više je sugestivno od muškarca, a uslužne i pristojne osobe više od neuljudnih i opakih. No više-manje sugestivnim pitanjima podložan je svatko, kako je to slučaj i kod sugestije uopće.

Rezultat sugestivnih pitanja ovisi i od osobe, koja pitanja postavlja. Što je auktoritet silniji, to se odgovor više skreće na samovolju njegovu. Odlučan je i raspored pitanja, jer iza pozitivnog odgovora akcent, jedva glasuje izgovorena riječ kadra je da

izazove sasvim pogrešan odgovor, ili da poremeti jasnoću pojmova u djeteta.

Ispitujući pred djacima karlovačke učiteljske škole sugestibilitet, postavio sam desetorici učenika iz tamošnje vježbaonice ovo pitanje: Djeco, kako je bolje da se kaže: tri puta šest **jesu** devetnaest, ili tri puta šest **jest** devetnaest, ili tri puta šest **je** devetnaest? (krupnije otisnute riječi izgovorene su glasnije). — Netko se je odlučio za **jest**, netko za **jesu**, a netko za **je**, no nitko nije primijetio varke, već su svi kazivali $3 \times 6 = 19$ (mjesto 18).

Nekolicini učenika II. razreda pokazivana je slika krave kroz 5 minuta, nukajući ih, da ju točno promotri i uoče sve što mogu. Iza toga bijaše slika sakrista, a djeca se ispitivala. Konačno pitanje glasililo je: Kakve je boje vrpca oko vrata krave, na kojoj visi zvonce? Netko je rekao **žute**, nesko **crvene** itd. Za zvonce izjavio je jedan učenik da je veliko, drugi maleno, a uistinu krava nije imala ni vrpce ni zvonca. Što više, na pitanje: koja noga manjka onoj kravi? — odgovarali su učenici: prednja, stražnja, lijeva, desna, — a uistinu krava je imala sve četiri noge.

Kako se vidi, djeca su vanredno sugestibilna, pa se stom činjenicom mora računati. — Sugestivna pitanja mogu biti jače i slabije sugestivna, a prema tomu glasiti će i odgovor. Netočan bio bi zaključak, kad bi se iz sugestivnosti pojedinih učenika izvodila njihova intelektualna sposobnost. Sugestivnim pitanjima služiti ćemo se samo u nuždi, i to, naravno sugerišući uvijek samo takove odgovore, koje će u svakom pogledu biti ispravni. Inače ovakva pitanja jesu vrlo dobro sredstvo, da se ustanovi je li učenik svijestan, umjeren i stalan u nekoj stvari ili koleba.

Nikola Zec.

USPJESI EKSPERIMENTALNE PSIHOLOGIJE

Eksperimentalna je psihologija znanost nova, ali ne — «u povojima», kako se običava kazati za nove tekovine. Ona je već danas tako opširna i velika, da se ne može pregledati. Svakom godinom postizavaju se sve veće i silnije uspjehe. Primijenjuje se na svakom polju ljudskoga rada. Ona više nije samo u službi pedagogije i uzgoja, već je praktično upotrebljavaju u sudbene svrhe, u bolnicama, a čak i u privatnim poduzećima. U Americi postao je običaj, da šefovi raznih tvornica traže od svog osoblja da se dadu prije eksperimentalno psihički ispitati nego ih prime u službu. Hoće da znadu, da li ti ljudi odgovaraju službi u njihovim tvornicama ili ne. Ako je «Befund» negativan, bivaju odbiti. — Psihološki laboratoriji niču kao gljive. I u tome prednjači Amerika Evropi. Tamo n. pr. nema ni jedne učiteljske škole bez laboratorija za psihička istraživanja. Doista smjela misao; ispitivati, eksperimentovati dušu, — nešto nevidljiva, apstraktna. Eksperimentat jest jedna naučna metoda, koja se s uspjehom upotrebljavala u prirodnim naukama, ali tko da dodje na ideju, da tu prirodnoznastvenu metodu aplicira na psihologiju, nauku apstraktnu?! Donedavno izgledalo je to doista čudno. Ali ako nam je jasan **psihofizički paralelizam**, onda nam ne može biti ni eksperimentalna psihologija ništa nevjerovatno. Pokus (eksperimentat) mjeri, važe, broji; to se s dušom ne-

posredno ne može činiti, ali se može posredno. Svaki i najmanji pokret njezin očituje se u pokretu tjelesnom. Ta i naše svakodnevno upoznavanje ljudi, njihovih temperamenata, sklonosti, mane, individualnosti ne vrši se neposredno na duši bližnjega. I tu po spoljašnosti zaključujemo na nutrinu. A takvo opažanje eksperimentom je potencirano. Kretanje, mimika, govor, bilo fiziognomija i stotinu drugih vanjskih pomagača otvaraju nam pogled u tamnu inače unutrašnjost čovječju. Izrađeni su najekspaktniji i skupocijeniji aparati, kojima se može istraživati svaka duševna funkcija. Eksperimentat se upotrebljava koliko u području intelektualnih, toliko u području emocionalnih i voluntativnih manifestacija svijesti. Od nove eksperimentalne struje nije ostalo pošteđeno ni jedno svojstvo duše. Uzgoj i obrazovanje traže, da se postupa prema individualnosti učenikovoju. No to se ne može ostvariti, ako se individualnost učenikova proučila nije. Zato je potrebno eksperimentalno ispitivati sva svojstva njegova, i rezultate bilježiti na posebnom «upitnom arku». Takvih araka imađe više vrsti, a koliko je meni poznato, na našem jeziku imamo dva: jedan od prof. Protića, a drugi od dra Paje Radosavljevića. Ovaj potonji dao nam je i jedinu «Eksperimentalnu psihologiju», djelo za početnika malo preteško i nestematski pisano. Dr. Radosavljević je kod nas najjači eksperimentalni psiholog. Službuje kao redoviti profesor na njujorškom universitetu, a kako se javlja, dolazi sada u domovinu, premda je iz nje morao bježati, jer tu ne bijaše polje rada za nj.

Eksaktno i potpuno eksperimentalno ispitivanje djaka traži i dobro snabdjeveni laboratorij i pot-

puno versiranog učitelja, ali se i bez skupocijenih sprava mogu mnogi lijepi i korisni eksperimenti izvesti. Istraživanje osjeta, predočaba, zorova, pamćenja (formalne i materialne strane njegove), fantazije, estetičnog čuvstva, samočuvstva, ideala, temperamenta, hereditacije, tjelesne osobine itd. Omo-

gućeno je svakom učitelju u svome razredu. To je od neprocijenive važnosti za pedagoško-didaktički rad. Upoznavanje učenika bit će i za učitelja vrlo instruktivno, jer će na taj način i sebi koristiti, a rad će mu biti s tim ugodniji, ako pri tom bude osjetio ispravnost one stare: Docendo discimus! --

Iz organizacije

VEDNO HUIŠE!

Tovariši Hreščak Alojzij, Pahor Jožef in Malalan Jožef so bili pripeljani v pondeljek v preiškovalni zapor v Sežano in sicer na ukaz politične oblasti. Zatoženi so, da so prirejali nočne politične sestanke. Preiskali so podrobno njih šolske sobe, kakor tudi njih stanovanja. V torek popoldne je šel predsednik «Zveze» v Sežano, da skuša posredovati v prilog zaprtim tovarišem. Na roko mu je šel okr. nadz. Vaselli. Sprejel ga je podprefekt in izjavil, da mu je zelo žal, da se je to zgodilo ter zagotovil predsedniku, da se vrši preiskava že takoj od pondeljka neprestano in da se v kratkih dneh izvede. Upamo, da je gotovo kako nesporazumljenje in da se naši tovariši čimprej vinejo v našo sredo.

Odbor goriškega učiteljskega društva je v svoji seji dne 7. t. m. sklenil sledeče:

1. Dne 1. februarja t. l. je društveno zborovanje. Predsedništvo naj preskrbi poročevalca, kateri naj poroča, ako le mogoče o italijanski šolski zakonodaji.

2. Nekemu tovarišu z boleznijo v družini se je ugodno rešila prošnja.

3. Tovariš blagajnik Franc Mermolja poterja pri vseh društvenikih 100 L za tiskarski sklad.

NB. Vplačanih je že nad 90 deležev po 100 L in pozivljajo se tem potom dolžni tovariši in tovarišice, da pospešijo vplačilo, ker so sklepi naših organizacij obvezni. Tovariš Mermolja poroča pri zborovanju o tem skladu. Ne sme biti zajedavcev med nami! Enake pravice — enake dolžnosti!

4. Predsedništvu se naroči tednik «I Diritti della Scuola», a to mora aktualne članke in vse zadeve poročati pri društvenih zborovanjih.

5. Društvo pristopi k Šolskemu društvu v Trstu kot ustanovnik in izplača takoj 200 L.

6. Priporoča se učiteljstvu v nakup knjiga: Angelo Bronzini «Il vademecum del maestro», Editore Antonio Vallardi, Milano-Genova-Roma-Napoli-Trieste. Naročila sprejme tudi predsedništvo: 5 L.

7. Predsedništvo naj zvesto pomaga Zvezinemu pevskemu zboru pri vajah v Gorici dne 6., 7. in 8. t. m. in naj mu gre na roko pri vseh prireditvah.

8. Predsedništvo pozovi z dopisnico, osebno in imenom pri zborovanju ona šolska vodstva, ki še niso naročena na naš mladinski list Novi rod. Zalogostno je, da imamo 17 šol v okraju, ki nimajo niti enega izvoda. Stanovska zavest, vzgojno delo, kje sta?

9. V IV. in tudi III. tečaju tolminskega učiteljskega društva, prevzame prostovoljno v svoje spretnosti

roko to zadevo in se dogovori z ravnateljstvom zaveda za ureditev tega vprašanja.

10. Pospeši naj se oprostitev vojaške službe učiteljev-vojakov potom državnih poslancev in šolskih oblastnih.

11. Vloži naj se prošnja za zvišanje pavšalov za kurjavo.

12. Vse morebitne pritožbe in želje društvenikov naj se nasloviijo predsedništvu v Miren pri Gorici (Merna).

Pouk italijanščine. Vsled sedanjih političnih razmer in za bodočnost je nujno potrebno ter povsem praktično, da se naše učiteljstvo nauči italijanskega jezika v govoru in pisavi.

Goriško učiteljstvo nam prednjači v tem pogledu. Organiziralo je po svojem delavnem vodstvu v Gorici (Via Cappuccini), v Kanalu in Dobravljah tri tečaje za pouk v italijanskem jeziku. Vse tri tečaje poučuje strokovnjak-jezikoslovec profesor Giovanni Lorenzoni in upamo, da bo imel ta pouk najlepše uspehe za izpite iz italijanščine, ki so obvezni tudi za slovensko učiteljstvo. Goriško učiteljstvo plačuje te tečaje samo iz lastnih skromnih sredstev in pričakuje z vso gotovostjo, da mu jih bo sanirala deželna šolska uprava. Vederemo?

Ali bi ne mogli organizirati enakih tečajev na Tolminskem, na Krasu in na Notranjskem?

Goriško okrajno učiteljsko društvo ima dne 1. februarja t. l. ob 9½ svoje zborovanje v Trgovskem domu v Gorici s sledečim dnevnim redom:

1. Predsedništvno sporočilo.

2. Dr. Leopold Bobič: Občinska in deželna uprava po italijanskem zakonu s posebnim ozirom na šolstvo.

3. Tovariš Franc Mermolja: Naš tiskarski sklad.

4. Raznoterosti.

Pridite vsi, ker je prisotnost obligatorična!

V Mirnu, dne 12. januarja 1923.

Predsedništvo.

Tovarišem in tovarišicam na znanje. Dosti nas je in jako malo. Vsi najrazličneje delamo; eden tu in tako, drugi tam in drugače.

Ustvarjamo si cilje. Zde se nam znani. Mnogim izmed nas se tudi sanja o poteh in sredstvih. Ti se poslužujejo najrazličnejšega študija in akcij. Velika večina pa jih je, ki znajo samo pritrjevati, z glavno kimati in ploskati ter na vse pretege kričati «živio».

Znane so jim vse himne, pesmi in pesmice troimenega naroda. Povsod, kjer se le da in kjer nese, kažejo svoje jugoslovenstvo. Pri tem pa se boje ter se na vse kriplje branijo vzeti v roke kako dobro srbsko ali hrvatsko knjigo. Ne vzamejo je in je ne vzamejo, že a priori ne. Izgovarjajo se z najrazličnejšimi bedastostmi češ, žal, jezika ne razumem, cirilice ne znam, kaj mi vse to tu pomaga, itd.

Tovariši in tovarišice! Otresite se vendar enkrat teh in enakih predsodkov. Ozrite se nekoliko naokoli po Hrvatih in videli boste marsikak zaklad, ki nam ga v obliki knjige za prav malo odškodnino nudijo.

Le nekoliko požrtvovalnosti in samozatajevanja je treba, nekoliko manj četrtliterčkov, nekoliko manj cigaret in drugih takih «malenkosti», pa imate v kratkem času lepo zbirko prav dobrih knjig v hrvaščini (latini), ki nam jih skoro zastonj ponuja Biblioteka «Svetlost» na Dunaju I. Himmelpfortgasse 13.

Ista družba — povečini mladih ljudi, študentov — si je nadela nalogo preskrbeti nas z dobrimi deli priznanih svetovnih proletarskih avtorjev. Pri skupni naročbi je 33% rabata, to se pravi $\frac{1}{3}$ knjig zastonj, kar ni malo.

Izdane so sledeče knjige:

Barbusse: Intelektualizma; Gorki: Leto, Tri dana; Arcibašev: Smrt Ivana Laudea; Čehov: Novele; Korolenko: Šumi šuma; Upton Sinclair: Car ugalj in 100%; Bakumin: Manifest Slovenima; Romain Rolland: Beethovenov život.

V programu pa je še nešteto drugih, katere smatram potrebno, da ima vsakdo izmed nas, ki je le količkaj socialistično navdahnjen.

Poleg teh omenjam tudi knjigo Aleksandre Kolontaj: Nova žena, ki je izšla pred kratkim v cirilici v Beogradu in stane le pribl. 8 Din. To delo priporočam posebno tovarišicam. Nasloviti je na Mihajla Todorovića, Beograd, Katićeva ulica 7.

Apeliram h koncu posebno na mlade tovariše in tovarišice, da v čim večjem številu posežejo po navedenih knjigah.

— Mladi J.

Poročilo o rednem občnem zboru Slomškove zveze v Idriji dne 8. prosinca 1923.

1. G. predsednik dr. Čiković pozdravi s toplimi besedami zborovalce, ki so razen dveh polnoštevilno navzoči. V svojem nagovoru povdarja, kako škodljivo je, če se osebnosti zanesejo v društveno življenje. Člani društva so pač kakor člani družine, ter morajo ne glede na osebne naklonjenosti ali nenaklonjenosti delovati vzajemno v procvit in razvoj društva. Dalje povdarja, da s tem, da smo člani društva nikakor še ne izpolnimo svoje dolžnosti. Treba je, da za društvo tudi delujemo; predvsem, da se udeležujemo društvenih zborovanj, ter priporočamo, da so poučna, zanimiva in živahna, ter da se poslužimo tudi dobrin ki jih nam nudi društvo z raznimi poučnimi tečaji, kakor so četrtkove italijanske ure in ponedeljkove ure za sociologijo.

2. Ker je bil občni zbor združen z rednim mesečnim zborovanjem, je bila druga točka dnevnega reda predavanje in sicer je predavala tovarišica Zupančičeva, o «Torquato Tasso». S krasnimi, življenja in občutka polnimi besedami nam je očrtala življenjsko pot slavnega Sorrentinca, avtorja «Osvobojenega Jeruzalema» «Aminta» in raznih drugih del. Iz teme in revščine se mu je vila pot luči in solnca nasproti. Polna mladosti in življenja je sanjala duša mladega pesnika o sreči, slavi, ljubavi sploh o vsem kar nudi svet. In glej sreča se mu smehlja. Na ferarskem dvoru najde dom in vse, česar mu požel duša. V krasnih dvorinah in senčnih parkih zori njegov «Osvobojeni Jeruzalem». A zavist in človeška zloba strmoglavila pesnika iz solčnih višin v brezdanje prepade — iz sijajnega dvora ga odvedejo v blaznijo. Od tega časa umira pesnik počasne smrti — duševno in telesno. Nikdar več se ne vzbudi duša ranjenega pevca do nebotičnih višav, kjer bi ustvarjala nesmrtna dela; nikdar več ne doseže telo moči in zdravja mladosti. Pokopano leži vse v umobolnici. Le senca nekdanjega Tasso še blodi brez miru iz kraja v kraj, dokler končno ne zajadra v tihi pristan — v samostan S. Onofrio

v Rimu. In ko v večnem mestu veselo in slovesno done zvonovi oznanjajo da se danes ovenča Torquatovo čelo z lavorjevim vencem slave — v borni samostanski celici venča smrt trpina, brezdomovca z vencem večnega miru v letu 1915.

3. Krasnemu predavanju, za katero je žela predavateljica obilo zahvale, je sledilo tajniško poročilo o društvenem delovanju v pretečenem letu. Tovarišica tajnica poroča: Zadnji redni občni zbor Slomškove zveze v Idriji se je vršil dne 24. aprila 1922. po dnevnem redu, kakor ga določajo pravila. Dobili smo pri tem občnem zboru novega predsednika dr. Čikovića, pod čigar vodstvom se je društvo očitno ojačilo in razvilo. Redna mesečna zborovanja z zanimivimi predavanji, ter redne odbore seje so izdatno pospeševale razvoj društva. Četrtkove italijanske ure in ponedeljkove ure o sociologiji pa so izdatno dvignile ugled društva. Gospodu predsedniku za obe žrtvovani nam uri iskrena hvala. Predaval nam je v tem času g. prof. Leben o «boljševizmu» in dr. Čiković v dveh predavanjih o Florenci. — Društvo je bilo zastopano po svojih delegatih na delegacijskem zborovanju v Gorici in po svojem upravnem odborniku pri sejah upravnega odbora Zveze v Trstu. — Sklep zadnjega občnega zbora, da se pravila spremene, se je uresničil. Dobili smo potrjena pravila, izročili jih v tisk in sicer v obliki izkaznice, ki jo prejme vsak član. Šolsko društvo v Trstu je povabilo naše društvo k sodelovanju in pristopu. Na izrednem občnem zboru, dne 19. oktobra 1922. smo sprejeli resoluciji poslani nam od Zveze in sicer: o šolski upravi in o državljskih pravicah učiteljstva. Na poziv organiz. odseka za prispevek 100 L na člana in zvišanje članarine je bila sprejeta resolucija, ki se je poslala Zvezi v Trst. — Omenim naj tudi vse brezuspešne korake g. predsednika v doseg stanarin učiteljstva, ki je stala g. predsednika sicer mnogo truda in časa, a je bila žalibog brezuspešna.

4. Nato predloži tovarišica blagajničarka blagajniške knjige in letne račune. Pregledovalci najdejo vse v vzornem redu. Blagajničarka se zahvali članom za redno plačevanje članarine, ter prosi, da tudi v bodoče vrše svojo dolžnost, ter ji s tem olajšajo ne ravno prijeten blagajniški posel.

5. Volitev predsednika in novega odbora se je vršila z listki in sicer so bili izvoljeni sledeči tovar. (ice): predsednik dr. Čiković. Odborniki: J. Rupnik, Minka Tušar, Poldka Kogej, Poldi Leskovec, Zinka Jež in Ida Petrič. Novi odbor se je takoj sestal k seji in si razdelil posamezna opravila tako: Poldi Leskovec tajnica in upravna odbornica, Minka Tušar blagajničarka, J. Rupnik predsednikov namestnik, Jež in Petrič odbornici.

6. Samostojni predlogi. Sprejme se sklep tov. Leskovčeve da društvo pristopi kot ustanovni član k Šolskemu društvu v Trstu. Predsednik poroča, da je prošnja za stanarino — odbita, ker nimamo nikake pravne podlage. Nato prosi tov. Rupnika, da prouči ital. ljudskošol. zakon in nam pojasni v predavanju razliko med bivšim avstrijskim in sedanjim šolsk. zakonom.

S tem je bil izčrpan dnevni red tega občnega zbora.

P. L.

Uprava «Novega roda» poroča, da pošlje 1. štev. vsem dosedanjim in tudi nekaterim novim šolam na ogled. Šole, ki mislijo to storiti naj takoj storijo, ker se 1. štev. ne bo tiskala v drugič. Neverjetna zaničnost raznih šol in to baš tam, kjer imamo naj-

bolj zavedne tovariše, a tudi take, ki radi in vedno zabavljajo, mora vzeti še tako idealnemu delavcu vsak pogum. Do danes se ni priglasilo niti 2000 naročnikov za to leto.

Dovolj žalostno za mladinski list, ki velja za najboljšega!

Uprava «Novega roda» je sedaj: Trieste S. Giovanni, casella postale, kamor je pošiljati vse denarne pošiljatve, reklamacije in drugo.

Izjava. Ovime izjavljam, da ne preuzimam vsakršne odgovornosti za sadržaj i vrednost dvaju člančica tiskana u zadnjem br. U. L., sa sledećih razloga:

1) Ja poslah samo jedan članak, željom, da se u cjelosti tiska, a ne da se ga kroji na dvoje, jer je time članak izgubio mnogo na svemu i u svemu.

2) Preinaka je i preudešenost postigla čisto drugu svrhu, čime je vrednost članka znatno pala, jer se mnogo toga izostavilo, što bijaše veoma zgodno i uputno. Po koja ljepša i u lepšoj formi izrečena misao potpuno je izostala, a po koja umjesna, kat-

kada možda i duhovita rečenica posve se mimošla i precrtala.

3) Stil je, a i jezik dostatno promijenjen, pa izgleda sve drugo nego bijaše moja skromna želja.

4) To što se skrčilo pred neakvom smešnom bojaznisti od opširnosti — premda oba člančica zauzimaju uprav toliko prostora, koliko bi bio trebao moj sami jedan članak — i to što se pojednostavnilo i polakšalo uzrokom je, da je oblik pisanja čisto drukčiji od mog, i da je ispušteno mnogo jačih i zgodnijih značenja, a umetnuto dosta jednostavnijih i običnih misli, izraza i odlomaka.

5) Do ove izjave dovela me misao, da je naime još koji moj članak bio meni nepočilno preudešen, ali poslednji se previše i još jedanput previše udaljio od mog vlastitog rukopisa. — **M. Demarin.**

VSE POROČEVALCE IN DOPISNIKE «UČIT. LISTA» prosimo, da do novega naznanila pošiljajo svoje rokopise pod naslovom: Učit. Germek Anton, Trieste S. Giovanni 950.

Šolske vesti

Odslovljenje. Tovariš Anton Arigler v Ročinju (slučajno rojen v Kamniku) je odslovljen iz svoje službe, ker se mu noče priznati domovinstvo po opcijski pravici, za katero je zaprosil v smislu zakonitih določb. Boli nas duša radi izgube tega agilnega tovariša z učiteljico-soprogo. Žalostna je ta vest, a ipak še nismo izgubili vsega upanja, ker se morajo zanj zavzeti naše šolske oblasti, ker je to njih dolžnost. Pravičnost, kje je tvoje prebivališče v naši državi? —

Zadeva t. Rustja se ostri. Prizadeti tovariš namreč noče na mesto, kamor je bil uradno premeščen, ker mu je zdravje več kot uradni ukaz. Povedal je bil nadzorniku, naj mu dajo drugo mesto, nadzornik pa ga je poslal k podprefektu, češ, da on odloča. Razume se, da tovariš ni šel, ker bi zvedel spet, da odloča nadzornik. Tako je t. Rustja brez plače in brez službenega mesta. Ali je tega treba? Zadeva bi se bila lahko rešila, ko bi dali tovarišu mesto, kakor mu gre po službenih letih, po njegovem delu in tudi po tem, da se v javnosti nikdar ni — izpostavljaj, (da rabimo uradni izraz). Posebno poslednje bi bilo lahko merodajno, kolikor moremo sklepati po vsem, kar preživljamo. Pa ne! «Izpostavlja se» ali ne, kdo nam brani pometati s tabo, če so taki časi? Posebno še, če je komaj jutranji mrak teh časov in če bodo trajali okrog pedeset let, kakor se govori! Tisti, ki se ne «izpostavljajo», imajo tu vsaj lep primer, koliko velja, če so pridni. Ves pravni zaklad se pa ne da nikdar popolnoma zavreči in spričo današnjih razmer čutimo še bolj živo kot kdaj poprej, kako silijo vsa vprašanja našega obstoja nevzdržno spet na površje.

ŠOLSKE ZADRUGE.

Pri zadnji uradni konferenci učiteljstva tolimskega okraja je bila na dnevnem redu raz-

prava o šolskih zadrugah. Konferenca je izvolila odsek treh članov (H. Močnik, Sivec, Drekonja), ki naj sestavi pravila in organizira ustanavljanje šolskih zadrug. Odsek je sestavil pravila, kakor slede.

Združni deleži naj bodo kolikor mogoče majhni, da se s tem omogoči pristop k zadrugi tudi najrevnejšim šolarjem.

PRAVILA

šolarske zadruge v

Ime.

§ 1. Zadrugi je ime: Šolarska zadruga v

Namen.

§ 2. Zadruga je konsumna in produktivna. Preskrbuje svojim članom dobre in cene šolske potrebščine; kupuje od članov njih lastne izdelke in jih vnovčuje. Goji med člani smisel in razumevanje združništva. Iz preostankov podpira zadruga svoje revne tovariše (-ice) šolarje s šolskimi potrebščinami.

Sredstva.

§ 3. Sredstva za dosego gori načrtanega namena so deleži in posojila.

Članstvo.

§ 4. Član zadruge je lahko vsak šolar — vsaka šolarica.

Pravice.

§ 5. Vsak član ima pravico glasovati, voliti in voljen biti. Vsak član je deležen vseh dobrot zadruge.

Dolžnosti.

§ 6. Vsak član se mora ravnati po združnih pravilih, delati mora po svojih močeh za napredek zadruge, varovati njeno dobro ime ter ji stati brezplačno v pomoč.

Članstvo neha.

§ 7. Z izstopom iz šole, s prostovoljnim izstopom, s smrtjo člana, z izključitvijo. V vseh gornjih slučajih se izplača delež koncem upravnega leta. V slučaju smrti, se vrne delež starišem.

Izključitev.

§ 8. Kdor škoduje zadrugi, ga načelstvo sporazumno z nadzorstvom lahko izključi. Pritožbe proti

izključitvi se lahko podajo samo na občnem zboru.

Delež.

§ 9. Zadrugi delež je L in se ne obrestuje.

Jamstvo.

§ 10. Vsak član jamči s še . . . kratnim deležem.

Uprava.

§ 11. Zadrugo upravljajo načelstvo, nadzorstvo in občni zbori.

Načelstvo sestoji iz . . . članov, nadzorstvo iz . . . članov. Načelstvo vodi zadrugo in nje poslovanje; nadzorstvo nadzoruje upravo. — Občni zbor spreminja pravila, potrjuje račune, voli novo načelstvo in nadzorstvo, rešuje pritožbe članov, razpusti zadrugo, odloča o zadrugnem premoženju.

Upravno leto prične z začetkom in konča s koncem šolskega leta.

§ 12. Prepire v zadrugi razsojajo trije od članov voljeni razsodniki.

Pričujoča pravila ne vsebujejo vseh postavk, ki jih imajo zadruge v obče. Odsek je skušal podati pravila v jedru. Izpustil je vse podrobnosti, ki bi pri šolarski zadrugi sploh ne prišla v poštev in bi na drugi strani zablinala razumevanje pravil, tako, da bi otroci »radi dreves ne videli gozda«.

Glede ustanavljanja šolarskih zadrug podam na tem mestu par nasvetov, ki sem jih pridobil v lastni izkušnji, ko sem na svoji šoli ustanovil šolarsko zadrugo.

Feljton

(Nadaljevanje.)

Razredni moment v moderni umetnosti

A že vidimo vstajati novo kulturo, predznanilko meščanskih revolucij, predvsem v filozofiji Angležev Johna Locke-a, Davida Hume-a, francoske enciklopedije (Diderot, Voltaire), pozneje Rousseau-ja, Lessinga, Herderja, ki predstavljajo večinoma tudi umetnost svoje dobe. Svobodomiselstvo postaja znak stremjenja meščanstva, stremjenja po neomejeni socialni svobodi, ki naj bo podlaga prostega tekmovanja posameznikov v svrhu gospodarskega prospeha; gospodarski svobodi naj odgovarja politična svoboda, kulturna svoboda. Ta liberalizem je tudi znak nove umetnosti, njena idejna podlaga; izpremeni se njeno razredno ozadje: meščan, ki je dotlej tvoril le mrtvo maso, ali pa le nekako smešno prikazen (Molière!) postaja živo bitje s svojimi doživetji, s svojo tragiko, sploh s svojim svetom in prode baš v dramo (Lessing: »Emilia Galotti«). — Medtem je meščanstvo tudi politično zmoglo, najprej na Angleškem in Francoskem in je začelo takoj razvijati svoje sile. Ta njegova klasična doba je bila sicer kratka, a bujna. Stari okoreli, nazadnjaški fevdalizem je premagal, nastopi mladi, razmaha željni kapitalizem. Tehnika se je začela razvijati z bliskovito naglico, z njo industrija in trgovina; produkcijska sredstva se prenovijo in povečajo, gospodarstvo prospeva — nov svet je na pohodu.

V umetnosti nastane nova perioda, ki je najbolj razvita pri Nemcih (Sturm und Drang). Mlada navdušenost, kipenje prebujenih sil, skrajna razmah jo karakterizirajo. Svobodomiselnost, liberalizem, idejna podlaga že njenih predhodnikov, se nam kaže tu še potencirana. Najizrazitejša so dela Schillerja in mladega Goetheja. V drugih deželah predstavlja

Dasi ima učitelj pravila za bodočo zadrugo že sestavljena, ne sme nastopiti z njimi pred razredom samooblastno — diktatorično. Zavedati se mora, da bo zadruga skupna otroška last; zato mora prepustiti otroke k zadruginemu snovanju.

Zadruga pravila morajo iziti iz otrok; to pa doseže učitelj genetskim potom. Na ta način se sproti pojasnjuje zadruga institucija, njen smisel, namen in uprava. Poleg tega zadobe pravila pri otrocih večjo vrednost, ker so si v svesti, da so jih ustvarili sami. Poslednje dejstvo jim da moč, da pravila dosledno izpolnjujejo.

Posamezne funkcije v šolarski zadrugi se poverijo otrokom potom izvolitve. Učitelj vrši samo funkcijo svetovalca, h kateremu se zateka zadruga v vprašanjih, ki jim ni kos. Učitelj pa tudi sam svetuje ukrepe, ki doprinesejo zadrugi čim večji uspeh.

C. Drekonja.

Naši grobovi. Umrli je v Ljubljani tovarišica Ljudmila Milost, učiteljica na slovenski zasebni šoli pri Sv. Jakobu. Do svoje smrti je službovala na šolah, ki so zahtevale največjih požrtvovalnosti. Pokojnica je bila na Primorskem znana kot ena najboljših naših vzgojiteljic. Naj počiva v miru!

to dobo začetek romantike. (Lord Byron, Mickiewicz, Puškin i. dr.)

Razmeroma kratka doba harmoničnega razvoja kapitalistične družbe ima svojega največjega umetnika v Goetheju, ki je tudi njen najbolj karakteristični glasnik; in to ravno v svojem največjem delu »Faustu«. Stari človek v Faustu, išoč smisla svojemu življenju in hoteč se že usmrtiti, se pomladi in gre še enkrat skozi življenje. Mefisto je njegov vodnik in obenem nositelj novih idej, nove življenjske filozofije. Idejna podlaga, ki jo je dal Goethe svojemu »Faustu«, odgovarja popolnoma ideologiji nove družbe. Poveljevanje življenja, ideja, ki je vtlesena v »Faustu« je posledica svobodomiselnosti, liberalizma, je etična vrednota, ki stoji v diametralnem nasprotju z vso mistično-asketično ideologijo fevdalizma. V »Faustu« sta ravno klasično podana oba idejna svetova, zamrlí svet, ki je stvaritelj fevdalnih odnošajev in mladí svet življenja, ki se poraja z nastopom meščanstva. Pomlajenje Faustovo je pa simbol onega duševnega preporoda, ki ga je ustvaril veliki socialni preobrat.

Zasledovali so na teh zgledih način, kako so uplivalo socialne in gospodarske činjenice na dosežani duševni razvoj človeštva, kakor se nam zrcali v umetnosti. Obrnimo se sedaj k onim duševnim smerem, ki jih je porodila današnja doba in katerih izraz nam kaže vsa moderna umetnost.

II.

Kapitalizem je kmalu postal reakcionaren. Razvijal je tehniko do vedno vrtoglavejših višin in z njo gospodarsko in socialno uredbo družbe. A z večjim napredkom je šla vsopredno razjedajoča disharmonija. Proletariat nastopa kot samostojen razred, s svojimi interesi, s svojo ideologijo. Razredni boj med nositeljem kapitalističnega gospodar-

stva, meščanstvom in vstajajočim delavskim razredom se bolj in bolj poostruje, postaja dan na dan aktualnejši, zavzema vedno širše družabne plasti in postavlja vedno bolj v svoje ozračje vse družabno življenje. Meščanski javnosti je to stanje, ki ji preti s poginom, najvažnejši problem, rešiti ga mora in ga rešuje z vedno mrzličnejšo nervoznostjo. Vse udejstvovanje meščanstva na kulturnem polju se vrši v znamenju tega pravca.

Ako primerjamo to socialno krizo, ki zaposluje družbo v današnji dobi, to je dobi po tako ogromnem povzpetu kapitalistične produkcije, z vsemi dosedanjimi socialnimi krizami, ki jih je človeštvo prestajalo, vidimo, kako velika je razlika med njimi. Ves razvoj je danes vsled velikega tehničnega napredka mnogo hitrejši, stoletna razdobja preteklih dob so danes neznatna, obseg vseh družabnih potresov je obširen, da komaj pojмимо, univerzalen: ker je kapitalistični družabni red vseobjemajoč, univerzalen. Kje smo imeli v patriarhalnem, antičnem, ali fevdalnem sistemu tako obsežne družabne prepade, ki bi tvorili podlago kulturnim in moralnim prepadom, takim duševnim razdvojenostim, kakor danes? V kateri drugi dobi so imela vsa gibanja tako ogromen obseg in kdaj je tragika človeštva, ona tragika, ki ima svoje počelo v družabnih razmerah — in vsaka velika tragika ga ima — bila tako globoka, tako velika?

«Naša doba», piše moderni kulturni filozof Mucke, «ko teži nad človeštvom sistem, ki je izgubil vsak višji smisel, ne zida več dvoran s težkimi oboki, ki bi kljubovali stoletjem in blagoslovljajoče plavali nad milijoni; ona je borba, borba divjajočih sil, ki bi potisnile človeka v omotičen prepad.»

Tri ljudi predvsem so rodile te «divjajoče sile», tri ljudi, ki so v polni meri njihovi glasniki, glasniki one velike duševne borbe, ki je izraz današnjih socialnih borb in prepadov, to so: Dostojevski, Nietzsche, Strindberg, vsi trije, ljudje nemirnega, brezkončnega iskanja najekstremnejših abstrakcij, mejujočih že na blaznost, kakor tri razburkana morja, globoka in neizmerna in zopet kakor tri lupine, ki jih premetavajo valovi idej po brezkončnostih.

«Povsod in v vsem grem do skrajne meje, vse svoje življenje sem prekoračeval mejo,» pravi Do-

stojevski o sebi. V vseh postavah, ki jih je utelesil v svojih delih se nahaja sam, ravno tako v Raskolnikovu, knezu Miškinu, Stavroginu, Ivanu Karamazovu, kakor v ciniki Kirilovu, Svidrigajlovu, Smerdjekovu in na drugi strani Satovu, Aljoši Karamazovu, in pa v svojih ženskih postavah od demonične Grušenke do naivno-pobožne Sonje. In vsi ti tipi, sestavljeni iz najbolj nasprotujočih si elementov, obvladovani po najekstremnejših idejah in naziranjih, tvorijo pravzaprav Dostojevskega samega, njihovo iskanje, mišljenje, njihove ideje, vse njihovo duševno življenje, vse je le slika one raztrganosti, one razdvojenosti, ki je vladala v duševnem življenju Dostojevskega. Bogoiskalec in ateist, mračen cinik in idealist, realist in mistik, socialist, kozmopolit in zopet mističen slavjanofiliški nacionalist, sploh vsa najgloblja nasprotja so vtelesena v njem.

V «Besih» slika tedanje revolucionarno, anarhistično-socialistično gibanje v groznih barvah: «Hudobni duhovi, ki izidejo iz bolnika in gredo v svinje, so vse kuge, vsi miazmi, vsa nesnaga, vsi besni in besiči, kar so jih veki nakopičili v našem ljubem-bolniku, v naši Rusiji. Toda velika volja in visoka misel jo obsenčita od zgoraj, kakor tistega obsedenca, in vsi hudobni duhovi, vsa nesnaga, ves površni gnoj in gnus izide iz njega, sam proseč, naj se sme preseliti v svinje.» V svoji mladosti je pa sam pripadal zarotniški organizaciji socialista Petraševskega, za kar je bil tudi že obsojen na smrt in pomiloščen potem na prisilno delo v Sibiriji. In bila je njegova raztrganost, ki ga je dovedla do tega. Popolnoma pravilno piše buržujski Mereškovski: «Ako ni imel kdaj kak človek s socializmom, vsaj z onim, ki ga je preganjala tedanja ruska vlada, nič skupnega, je bil to Dostojevski. Postal je mučenik in bi kmalu poginil za stvar, v katero ni niti trenutek veroval, ampak jo le z vso silo svoje duše sovražil. Kaj ga je vleko k tem ljudem? Ali ni bilo to, kar ga je gnalo vse njegovo življenje, iskanje najtežjega, najmukotnejšega, najgroznejšega in najstrašnejšega, kakor da bi čutil, da mora trpeti, ako hoče doseči najvišjo mero svojih sil? Ali je prekoračil mejo le, da se je igral sredi med zarotniki z nevarnostjo, tako kakor se je z njo vedno in povsod igral — v poznejšem času pri kartah, pri pohotnih razsi-panjih, mistični grozi?» (Dalje.)

Književnost in umetnost

«Novi rod». Ob sklepu leta je večina jugoslovenskih listov onkraj meje posvetila par vrstic našemu mladinskemu listu. Je čudno, ali resnično: čim delj je človek, tem boljše razume pomen in vrednost pozitivnega dela.

«Slovenski Narod» piše med drugim: «Kar more dobiti najboljšega, to objavlja «Novi rod». Ker mladina ne pozna strank in pocestnih političnih bojev, zato vsega tega ne pozna list «N. R.», ki bo zdaj v tretjem letu svojega življenja. — Iz Trsta prihaja — od solnca in morja. Umetniki, ki pišejo vanj, so naši ljudje, mladina, ki ga bere, je naša. Zato pozdravljeni vsi oni, ki pridejo in ga sprejmejo v svoje domove.» itd.

«Jutro» pa piše: «Novi Rod» je še jako mlad. Komaj dveletno otroško dobo ima za sabo. Toda

njegovo še kratko življenje nas ne upravičuje, da bi ga sodili po starosti. Treba je pogledati vanj, da se vidi in spozna, kakšno in kako važno kulturno delo je bila ustanovitev «Novega Rodu». Pri njem sodelujejo lahko rečemo vsi slovenski pisatelji, ki ljubijo otroka in vedo, da je otrok vsa naša bodočnost. «Novi Rod» ni glas lo gotove skupine ljudi, ki se ne vedo s čim vbadati, pa so se zaradi tega vrgli na mladinsko literaturo, ne, on je veren izraz hotenja, da se našim otrokom ustvari tako berivo, kakršno izhaja iz pravega notranjega prepričanja umetnika in kakršnega je mogoče dati v roko predvsem otroku, ali poleg otroka tudi odraslemu.

Namenjen pa je «Novi Rod» kajpada v prvi vrsti mladini. In mladini dajejo najboljše, kar premorejo: Oton Župančič, Golar, Gruden, Gradnik, Kosovel, Bevk, Albrecht, Širok, Milčinski, Vladimír Levstik, Marija Kmetova, Finž-

gar, Pregelj, Ribičič, Pastuškin in še cela kopa drugih beletristov. Umevno je, da list pri takih sotrudnikih mora biti dober. In to je tudi brez lažnive pohvale.

Posebnost «Novega Rodu» tvorijo poleg omejenih leposlovnih sestavkov v nevezani in vezani besedi ilustracije in slike. Te izvršujejo izmenoma razni naši slikarji. Deca ima poleg tega v listu koticček, v katerega sama piše.

Morda bodo te besede največjih slovenskih listov vzbudile zakrknje in brezbrizne v naših vrstah!

«Prvi plameni». Pevski zbor zveze je izdal zbirko pesmi za moške in mešane zборе pod zgornjim naslovom. Tako okusno opremljena zbirka še ni izšla na Slovenskem. Cena ji je pa cena ljudskih izdaj (6 L).

S to zbirko je naša organizacija dokazala, da se lahko izdajajo publikacije za razmeroma mal denar.

Podrobno strokovno oceno priobčimo prihodnjic.

Zbirka je v razprodaji pri uredništvu «Novega Roda» in v tiskarni «Eдинosti».

France Zbašnik: Drobne pesmi. Natisnila in založila «Učiteljska tiskarna v Ljubljani», 1922. Ilustriral Rajko Šubič. — Cena 7 din.

Pred novim letom je izšla v Ljubljani drobna knjižica mladinskih pesmi Franca Zbašnika, ki je bil ubit od granate na soški fronti l. 1918., star komaj 22 let. Vsa zbirka z uvodom vred, ki sam obsega 11 strani, šteje komaj 39 strani in vsebuje 16 kratkih pesmic. Mnogo prostora v zbirki zavzemljejo tudi Šubičeve ilustracije.

Uvod, ki ga je napisal pesnikov stric, dr. Fr. Zbašnik, je precej sentimentalni in diši po katedru. Nekatere trditve so neresnične, neutemeljene, pretirane in tendenciozne. Tisti mastno tiskani stavek (Gnal ga je v smrt Nemec, ubil ga je ...), ki se ponavlja, je še posebno sentimentalni in naiven ter bi bil lahko izostal. (Na kaki drugi fronti, recimo na ruski, bi utegnila zadeti mladega Zbašnika ista usoda! Kaj bi rekli potem?)

Pesmi so šibke stvarce in dokazujejo, da je bil njih oče še zelo mlad. Pesmica «Poletni večer» se glasi takole:

Cvetka nežna je oči zaprla,
pesem pticam v grlih je zamrla,
iz zvonika je večerni zvon zazvonil,
kmetič trudno glavo sklonil...

In tudi ta pesem je ilustrirana!

Mislim pa, da bi se mladi Zbašnik utegnil razviti in napisati marsikaj lepega. To kažeta posebno pesmici «Trije angelčki so potovali...» in «Gozdna bajka».

Šubičeve ilustracije so čedne, a ne zdijo se mi originalne. Šablonski se mi zdita posebno uvodna in zaključna vinjeta.

Zbirko «Drobne pesmi» ni mnogo pridobilo slovensko mladinsko leposlovje. Drobna knjižica ostane le kot spomin na mladega rojaka, ki bi utegnil koristiti narodu, a je postal žrtev, kakor tisoč in tisoč drugih. — Karel Širok.

Česke pravljice (založila in izdala «Učit. tiskarna» v Ljubljani. Cena 12 din. Poslovenil Ivan Lah.)

Četudi stoji zreli človek z obema nogama v realizmu — danes morda bolj, ko kedaj prej — vendar se je še ohranil v njegovi duši odmev tistih dob, ki jih je moral prehoditi, da je stopil v dobo življenjskih resnic. To sta: doba breztendenčnega igračkarnja in fantazijo bogatejša doba.

To je isti razvoj, ki ga zasledimo v raznih razdobnih slovestv vseh narodov.

V našem mladinskem slovestvu zavzemajo, po številu, največ prostora fantazijo razvzemajoča dela. Toliko imamo pravljič, da zasledujemo lahko že razne varijante. Med te spadajo tudi nekatere pravljice v zbirki «Česke pravljice». Zabavajo nas, («Bajka o palčku», «Trije zlati lasje deda Vseveda»), tu pa tam nas uče in moralizirajo (Zlate zvezdice) ter nam izsilijo tudi nasmeh zaradi svoje naivne banalnosti (Žaba i deklica.)

Četudi nimajo pravljice nič izredno originalnega na sebi, se bodo vendarle mladini prikupile, kajti jezik jim je dober in pravljичni ton posrečen.

V ilustracijah Rajka Šubiča pa vidimo novost: ne ženira se naslikati stvari tako kot si jih vsak predstavlja. — Pri nas pa mora umetnik čakati n. pr. da zamahne krava z repom in skrije vimeni, predno jo naslika.

Nove publikacije: Zvezna tiskarna v Ljubljani je izdala: «Zločin v Orcivalu» Roman. Francoski spisal E. Gaborian založba «Zvezne knjigarne» str. 246 cena broš. Din 18.—

«Mat i narava pripoveduje». (Prirodopisne pravljice. Spisal E. Ewald, poslovenil P. H. Izdala in založila Učit. tiskarna. Cena 24 D. Draga, a tudi dragocena knjiga. To je prehod iz pravljичne dobe v realistično. To je knjiga svoje posebne vrste, ki je pokazala nove smeri v mladinskem slovestvu. Izpodrinila bo suhoparni in duhamorni prirodopisni šolski pouk in ga nadomestila.

Živali, stvari in mrtve reči, ki se nam zde brez življenja in brez pomena, v tej knjigi govore, čutijo, se veselijo in trpe, kakor živ človek. Vse življenje ljudi, njih nehanje in naziranje se v tej knjigi izraža v naravi.

Marsikaj je vmes, nad čemur bi se stari živi in neživi pedagog i zgražali in križali. Otrok pa se ne bo nobeden.

«Jedinstvo». Tako se zove organ udruženja jugoslovenskog učiteljstva u Zagrebu. Ovo je udruženje član «Saveza jugosl. učitelja» u Beogradu. Prema tomu u Udruženju se nalaze učitelji, koji ne vode separatističke politike, već su pobornici ideje jedinstva. — «Jedinstvo» je staleško-prosvjetni list, a s novom godinom stupa u II. godišće. Izlazi mesečno jedamput na jedan i po arka. Cijena mu je 50 Din. Uređuje ga g. Ljudevit Krajačić. Pretplata šalje se blagajniku Blažu Štetiću, Zagreb, škola kod sv. Duha. — Veći dio lista zapremaju staleške stvari, dok mu je uzgojna (pedagoška strana) ponešto manjkava. Posljednji dvobroj donosi: J. Škavić: «Učitelj i politika». — A. Kovačević: «Današnji položaj učitelja». — Članci iz učiteljske organizacije. — S. Ljubunčić: «Za novu školu». — «Nacrt zakona o osnovnim školama». — Dr. Turčić: «Najvažniji problemi, koje ima da riješi naš školski zakon». — Literatura. — Bilješke. — Vijesti — Listak.

Da je naše učiteljstvo složnije, a ne ovako pocijepkano, pa da složnim silama preagne oko procvata naše škole, moglo bi dati i više i bolje.

Nikola Zec.